

แนวโน้มที่มีผลกระทบต่อการบัญชีและวิชาชีพบัญชี Trends Affecting Accounting and Accounting Professions

สุธีรา ธิพย์วิวัฒน์พจนาน และนันทะ บุตรน้อย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

119 ตำบลชมพู อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52100

Suthira Thipwiwatpotjana and Nunta Bootnoi

Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

119 Chompoo Subdistrict, Mueang Lampang, Lampang, 52100

Email: suthira2015@live.lpru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษานโยบายที่มีผลกระทบต่อการบัญชีและวิชาชีพบัญชีในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาและจะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องในทศวรรษหน้า (ค.ศ.2020-2030) แนวโน้มเหล่านี้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบและบทบาทของธุรกิจและบริการด้านการบัญชีไปสู่ธุรกิจและบริการด้านการบัญชีและการให้คำปรึกษาทางธุรกิจในระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มประกอบด้วย การบัญชีบนคลาวด์ระบบอัตโนมัติของฟังก์ชันทางการบัญชีที่รวมการบัญชีกับการปฏิบัติงานเข้าด้วยกัน การจ้างบุคคลภายนอกทำบัญชี การทำงานด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะและเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูล การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีสมัยใหม่ การบัญชีเชิงรุกกับบัญชีมือถือ ตลอดจนการพัฒนาสำนักงานบัญชีไปสู่การเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัลผู้เขียนได้นำเสนอมุมมองการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการศึกษาและวิจัยด้านการบัญชีและวิชาชีพบัญชีขององค์กรวิชาชีพ องค์การภาคธุรกิจและสถาบันการศึกษา เพื่อเร่งเรียนรู้วิธีการในการตอบสนองและการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในยุคดิจิทัลเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันและความอยู่รอดในอนาคต

คำสำคัญ : แนวโน้มทางการบัญชี วิชาชีพบัญชี เศรษฐกิจดิจิทัล

Abstract

This article presents the study results of trends affecting accounting and accounting professions over the past decade and will continue in the next decade. (2020-2030). These trends led to transform the business models and roles of accounting businesses and services into businesses and services in accounting, and business consulting in a digital platform consist

of cloud-based accounting solutions, automation of accounting functions that integrates accounting with operations, outsourcing of third parties for bookkeeping, working with smart technologies and data analysis technology, changes in modern accounting standards, proactive accounting, mobile accountants, as well as the development of accounting offices to be the digital accounting offices. The author presents a perspective on adaptation and preparation for the development of education and research in accounting and accounting professions of professional organizations, business organizations, and educational institutions as so to accelerate to learn how to respond and develop to keep up on the rapidly changing of the world in the digital age for competitive advantage and survival in the future.

Keywords.: Trends in accounting, Accounting professions, Digital economy

บทนำ

หลายสิ่งที่เห็นเป็นเพียงจินตนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาพยนตร์เมื่อหลายสิบปีก่อน เช่น สมาร์ทโฟน (Smartphone) หุ่นยนต์ (Robot) อากาศยานไร้คนขับหรือโดรน (Unmanned Aerial Vehicles: UAV or Drone) ยานยนต์ไร้คนขับ (Self-driving Car หรือ Autonomous Car) รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่า IoT (Internet of Thing) ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้เป็นของธรรมดาที่เห็นได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและการกำเนิดของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับประเทศ ไปถึงระดับโลก ทั้งในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเอง ดังนั้น การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเติบโตของทุกองค์กร โดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลได้ทำให้ธุรกิจกลายเป็นธุรกิจระดับโลก (Global Business) มีการปรับโครงสร้างทางธุรกิจกระบวนการทางธุรกิจ และรูปแบบธุรกิจอย่างต่อเนื่องเนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technologies) เทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technologies) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และเทคโนโลยีมือถือ (Mobile Technologies) ได้เข้ามาช่วยเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจ เช่น ช่วยเพิ่มการเข้าถึงของลูกค้าและการดึงดูดลูกค้าใหม่ ทำให้โอกาสของธุรกิจมีมากกว่าเดิมเพราะสามารถเข้าสู่ตลาดโลกได้ด้วยการค้าขายออนไลน์โดยเจาะตลาดเฉพาะกลุ่ม ธุรกิจจึงมีความต้องการคนรุ่นใหม่ที่เก่งทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาช่วยงานผู้ประกอบการต้องศึกษาถึงกฎหมาย วัฒนธรรมและระบบภาษีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้อง การค้าแบบเดิม ๆ กำลังจะเปลี่ยนไป เช่น ธุรกิจธนาคารที่เริ่มปิดสาขาเพราะธุรกรรมส่วนใหญ่ทำในระบบออนไลน์ รูปแบบการจ้างงานจะเปลี่ยนจากการมีพนักงานประจำไปเป็นการจ้างผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร (Outsourcing) หรือพนักงานที่ทำงานจากที่บ้าน (Work from home) เพราะคนรุ่นใหม่ต้องการอิสระและไม่สามารถทนต่อการทำงาน

ระบบเดิมที่ต้องเข้างานเป็นเวลาและทำงานอยู่ในที่ทำงานตลอดวัน ความยั่งยืนของธุรกิจจะขึ้นอยู่กับระบบธรรมาภิบาลของธุรกิจเพราะธุรกิจจะถูกตรวจสอบโดยสาธารณะและสังคมอยู่ตลอดเวลาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) (Intuit, 2017) ซึ่งแนวโน้มที่มีผลกระทบต่อระบบหรือกระบวนการธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ก็เป็นแนวโน้มที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและวิชาชีพด้วย เนื่องจากการบัญชีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการทางธุรกิจและธุรกิจต้องการข้อมูลบัญชีที่ถูกต้องและทันการณ์เพื่อใช้ในการตัดสินใจและพัฒนาธุรกิจซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและความต้องการเหล่านี้จะปรับเปลี่ยนรูปแบบและบทบาทของธุรกิจและบริการด้านการบัญชีไปสู่ธุรกิจบริการด้านการบัญชีและการให้คำปรึกษาทางธุรกิจในระบบออนไลน์ และด้วยเหตุผลในการทำการตลาด บริษัทและผู้เชี่ยวชาญทางการบัญชีที่ใช้ระบบออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบในการแข่งขัน (Vessenes, 2018)

แนวโน้มสำคัญ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอประเด็นที่เป็นแนวโน้มสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชีวิตและการทำงานของพลเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับโลกในช่วงทศวรรษหน้า (ค.ศ. 2020-2030) ประกอบด้วย แนวโน้ม 4 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ (Schmidt & Jared, 2013; Tapscott, 2014; Islam, 2017; Chareonwongsak, 2018)

1. การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Increase in Smart Technologies) แนวโน้มนี้เป็นการเพิ่มขึ้นของการนำระบบซอฟต์แวร์อัจฉริยะและคอมพิวเตอร์คลาวด์ (Cloud Computing) มาใช้ในการช่วยส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพและความโปร่งใสที่มากขึ้นและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม นอกจากนี้โซเชียลมีเดียจะทำให้มีการผลิตข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจในทุกอุตสาหกรรมจำนวนมากขึ้น มีการจ้างพนักงาน Gen M (Millennials Generation: เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2529-2538 ในปัจจุบันคือ กลุ่มคนที่เข้าสู่วัยทำงานในช่วงเริ่มต้น มีพฤติกรรมไม่ชอบอยู่ในกรอบ มีความอดทนต่ำ ตรงไปตรงมา แต่ใช้เทคโนโลยีและรับการเปลี่ยนแปลงได้ดี) ทำงานในระบบธุรกิจการค้าออนไลน์ต่าง ๆ มีการย้ายระบบจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลไปไว้ในระบบคลาวด์และการนำข้อมูลจากวัตถุหรือระบบในโลกจริงไปนำเสนอแบบครบถ้วนทุกมิติในโลกดิจิทัลในรูปแบบเสมือนจริง หรือที่เรียกว่า Digital Twins ได้รับความนิยมมากขึ้นด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยและความสามารถในการเข้าถึงที่เพิ่มขึ้นคาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ. 2020 จะมีอุปกรณ์เชื่อมต่อ (Connected Device) มากกว่า 20,000 ล้านชิ้นทั่วโลกจะมีตัวตนในแบบ Digital Twins ควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ยังมีความก้าวหน้าของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติหรือการเรียนรู้ของเครื่องจักรอัตโนมัติ (Automated Analytics or Automated Machine Learning) ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ภาคธุรกิจได้มีองค์ความรู้ในแง่มุมใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้ทำให้เกิดกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Scientist) ที่ทำงานในระบบธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มขึ้น นักวิทยาศาสตร์ข้อมูลจะทำงานร่วมกับนักพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Developer) ในการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial

Intelligence: AI) ไปใช้เพื่อพัฒนาโซลูชันหรือแอปพลิเคชันทางธุรกิจและอุตสาหกรรม หรือที่เรียกว่า AI-Driven Development ทำให้การนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้งานจริงนั้นมีความแพร่หลายและเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการทำงานด้านต่างๆ

2. โอกาสที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากโลกาภิวัตน์ (Continued Globalization) แม้จะมีเหตุการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดสงครามการค้าเมื่อเร็ว ๆ นี้ แต่โลกาภิวัตน์ยังไม่ได้แสดงสัญญาณของการชะลอตัวจะเห็นได้จากในช่วงสิบปีที่ผ่านมา มีการไหลเวียนของเงินทุนในตลาดระหว่างประเทศในอัตราที่คงที่หรือเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี บริการและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วยังคงได้รับการว่าจ้างจากประเทศที่กำลังพัฒนาเพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงประสิทธิภาพของบริษัทโลกาภิวัตน์ดิจิทัลถูกนิยามขึ้นด้วยการไหลเวียนของปริมาณข้อมูลข่าวสาร ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่เน้นการไหลเวียนของปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันโลกเผชิญกับโลกาภิวัตน์ในอีกรูปแบบที่เปลี่ยนไป ผู้คนถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันผ่านตัวกลางอย่างอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ต่าง ๆ โลกาภิวัตน์ดิจิทัลจึงกลายเป็นค่านิยมของโลกในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเมื่อเทียบกับทศวรรษที่ผ่านมา โดยหลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี ค.ศ. 2008 การค้าโลกและการไหลเวียนเงินลงทุนระหว่างประเทศลดลงและยังไม่สามารถฟื้นกลับ แต่ปริมาณการไหลเวียนของข้อมูลและธุรกรรมทางอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศกลับเพิ่มขึ้นมากกว่า 50 เท่า ผู้คนกว่า 2.5 พันล้านคน อีเมลกว่า 2 แสนล้านฉบับ ถูกใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสื่อสารกันผ่านโลกออนไลน์ โลกาภิวัตน์ดิจิทัลจึงมีนัยสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากขึ้นทุกวันกระแสโลกาภิวัตน์ดิจิทัล สร้างโอกาสให้แก่ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ดิจิทัลแพลตฟอร์มช่วยลดต้นทุนในการติดต่อและทำธุรกรรมข้ามประเทศและทำให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจและธุรกิจใหม่ ๆ อย่างคาดไม่ถึง

3. การเพิ่มขึ้นของกฎระเบียบ ประเด็นด้านจริยธรรม และความเป็นส่วนตัว (Increase in Regulation, Digital Ethics, and Privacy) เนื่องจากเรื่องอื้อฉาวต่าง ๆ เช่น การฟอกเงิน การกีดกันทางการค้า และการหลอกลวงทางไซเบอร์ รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงกำหนดกฎระเบียบที่เข้มงวดมากขึ้น ความถดถอยของมหาอำนาจเศรษฐกิจเดิม อาจทำให้เกิดการใช้มาตรการกีดกันทางการค้ามากขึ้น เช่น สหรัฐฯ อาจต้องใช้มาตรการกีดกันทางการค้าเพื่อลดการขาดดุลการค้าต่อจีนและเศรษฐกิจเกิดใหม่อื่น ๆ หรือการที่รัฐบาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปให้ความช่วยเหลือกับธุรกิจในประเทศของตนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยตนเอง ในขณะที่ภาคการผลิตในประเทศยังไม่เข้มแข็ง อาจทำให้รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่เข้มงวดมากขึ้น หรือเกิดการแข่งขันกันในการให้ความช่วยเหลือโดยรัฐ (State Aids) ต่อภาคเศรษฐกิจในประเทศของตนเองมาตรการเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและการส่งออกทั้งในตลาดเดิมและตลาดเกิดใหม่ ส่วนประเด็นด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวก็ได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และภาครัฐ เนื่องจากผู้คนให้ความสนใจและมีความกังวลต่อการที่เหล่าองค์กรธุรกิจและภาครัฐ

ละเมิดสิทธิในการนำข้อมูลส่วนตัวไปใช้เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและการเมืองทำให้มีความพยายามในการดำเนินนโยบายเชิงรุกเพื่อป้องกันกรณีปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น ไม่ใช่รอให้เกิดขึ้นแล้วมาตามแก้ไขภายหลัง ดังนั้น ข้อตกลงในประเด็นด้านจริยธรรมในการใช้งานข้อมูล และความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานจึงถูกยกระดับขึ้นมาเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำในฐานะสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นเพียงแค่สิ่งที่ถูกบังคับให้ต้องทำ

4. การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology Development) เป็นเทคโนโลยีที่จะสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบการเงินและการธนาคารของโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต อาทิเช่น ความนิยมของผู้คนในการใช้บริการธนาคารออนไลน์บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่ทำให้ธนาคารต้องลดจำนวนสาขาลง ผู้เชี่ยวชาญคาดการณ์ว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า งานในธนาคารแบบเดิมจะหายไป 30% ถึง 50% (Chareonwongsak, 2018) ซึ่งหมายความว่า ตำแหน่งงานในธุรกิจธนาคารจะหายไป ในสัดส่วนเดียวกัน ทั้งนี้ยังไม่รวมผลกระทบต่อธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น การเปลี่ยนจาก “สังคมใช้เงินสด” ไปสู่ “สังคมไร้เงินสด” เพราะการทำธุรกรรมการเงินสามารถทำผ่านระบบการชำระเงินแบบดิจิทัล (Digital Payment หรือ e-Payment) มากขึ้น ส่งผลให้การชำระเงินเป็นระบบเสมือนจริง (Virtualization) หรือระบบชำระเงินแบบไร้รอยต่อ (Seamless Payment) คือ สามารถใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องพกเงินสด โดยมีนวัตกรรมหลายรูปแบบที่จะช่วยให้เกิดระบบชำระเงินบนสมาร์ตโฟน เช่น บริการกระเป๋าเงินออนไลน์ หรือที่เรียกกันว่า Mobile Wallets (e-Wallet) ที่รองรับมูลค่าของเงินในรูปแบบดิจิทัล ทำให้ไม่ต้องพกเงินสดหรือบัตรเครดิต เงินในกระเป๋าเงินออนไลน์อาจมาจากการเติมเงิน การผูกกับบัตรเครดิตหรือบัญชีเงินฝากธนาคาร ระบบชำระเงินค่าสินค้าบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชันการชำระเงิน เช่น Apple Pay, Samsung Pay, Android Pay, Line Pay ฯลฯ หรือการชำระเงินโดยสแกน QR code (QR Payment) รวมถึงระบบพร้อมเพย์ (Prompt Pay) ที่นำบัตรประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์มือถือมาผูกกับบัญชีเงินฝากธนาคารและโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือได้ โดยไม่ต้องจดจำเลขบัญชีธนาคารนอกจากนี้ยังมีระบบการชำระเงินประสิทธิภาพสูง (Streamlined Payments) เช่น ระบบชำระเงินระหว่างเครื่องจักร (Machine-to-Machine Payment) ซึ่งเป็นระบบชำระเงินอัตโนมัติที่เชื่อมโยงกับระบบ Internet of Things (IoT) เช่น รถยนต์ที่มี IoT เมื่อขับเข้าไปเติมน้ำมันในปั๊มที่หัวจ่ายน้ำมันมี IoT รถยนต์จะจ่ายเงิน (แบบดิจิทัล) ให้กับหัวจ่ายน้ำมันโดยตรง เพราะมีเซ็นเซอร์ที่ตรวจจับว่าเติมน้ำมันประเภทใดและในปริมาณเท่าไร ระบบการชำระเงินบนฐานตำแหน่งที่ตั้ง (Location-based Payments หรือ Geotagging) เป็นการต่อยอดจากระบบการตลาดที่ใช้เทคโนโลยีระบุตำแหน่งที่ตั้ง เช่น เมื่อลูกค้าเดินมาใกล้ร้านค้าหรือจุดประชาสัมพันธ์ จะมีข้อความปรากฏในโทรศัพท์โดยอัตโนมัติ เพื่อเชิญชวนหรือให้ส่วนลดในการซื้อสินค้า ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าในการซื้อสินค้าและบริการ ทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการง่ายขึ้น

นอกเหนือจากแนวโน้มที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สถานการณ์ทางการเมืองทั่วโลกที่ผันผวนรวมถึงประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จะมีผลกระทบอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขององค์กรและวิชาชีพและแนวโน้มเหล่านี้จะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องในทศวรรษหน้า (ค.ศ.2020-2030) ดังนั้น บุคลากรในทุกวิชาชีพทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ประกอบการในทุกภาคธุรกิจอุตสาหกรรม หรือ

บริษัทต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องเร่งเรียนรู้หาวิธีการปรับตัวและการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจะได้เปรียบในการแข่งขันและความอยู่รอด

ผลกระทบต่อการบัญชีและวิชาชีพบัญชี

จากแนวโน้มที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยเพื่อนำเสนอผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการบัญชีและวิชาชีพบัญชีในช่วงทศวรรษหน้า ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (Riddell, 2016; Intuit, 2017; Islam, 2017; Vessenes, 2018; Blueback Global, 2019)

1. การบัญชีบนคลาวด์ (Cloud-based Accounting Solutions) เทคโนโลยีคลาวด์ได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ในงานด้านต่าง ๆ มากขึ้นทั่วโลกตามแนวคิดของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ความสามารถในการเข้าถึง และความปลอดภัยของข้อมูลทำให้ปัจจุบันมีการพัฒนาซอฟต์แวร์บัญชีที่ทำงานบนเซิร์ฟเวอร์ของผู้ให้บริการทางการบัญชีและการเงินในระบบคลาวด์ เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นพนักงานและลูกค้าจะเข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่ทุกเวลา ผ่านเครื่องมือหลากหลายไม่ว่าจะเป็น Mobile phone, Laptop หรือ PC การจัดเก็บข้อมูลบนคลาวด์จะทำให้ประหยัดและปลอดภัยยิ่งขึ้นซอฟต์แวร์บัญชีและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ บนคลาวด์ จะมีการอัปเดต (Update) โดยอัตโนมัติไม่ต้องกังวลกับการลงทุนเพิ่มในการอัปเดต (Upgrade) ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ อีกต่อไป

2. ระบบอัตโนมัติของฟังก์ชันทางการบัญชี (Automation of Accounting Functions) ระบบอัตโนมัติในการบัญชีเป็นความก้าวหน้าของซอฟต์แวร์บัญชีที่ตอนนี้สามารถจัดทำหรือดำเนินการได้อย่างอัตโนมัติ ซอฟต์แวร์บัญชีที่พัฒนาใหม่ล่าสุดช่วยให้องค์กรสามารถลดการป้อนข้อมูลได้ การบันทึกบัญชี การจัดทำและยื่นภาษี รวมถึงการจัดทำรายงานทางการเงินจะกระทำโดยอัตโนมัติบนระบบออนไลน์ นักธุรกิจจะมีเวลาให้กับการพัฒนาธุรกิจมากขึ้น กระบวนการทางบัญชีจะง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการออกใบเสนอราคา การชำระเงิน และการบันทึกและจัดการข้อมูลต่าง ๆ จะสามารถทำได้ทันที (Real-time) บนระบบออนไลน์ สิ่งนี้จะนำไปสู่การใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรที่ดีขึ้น

3. การจ้างบุคคลภายนอกในการทำบัญชี (Outsourcing) เป็นการจ้างบุคคลจากภายนอกมาช่วยทำบัญชีให้ธุรกิจ สำหรับธุรกิจการบัญชีเอาท์ซอร์สสามารถทำให้บริษัทมุ่งเน้นไปที่ธุรกิจหลักของพวกเขาและใช้ทรัพยากรได้ดีขึ้น แนวโน้มนี้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่องค์กรธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางเท่านั้น แม้แต่บริษัทใหญ่ ๆ ก็จ้างเอาท์ซอร์สในการทำบัญชีและการประมวลผลบางส่วนในกระบวนการทางธุรกิจที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็น BPO (Business Process Outsourcing) ที่เป็นการมอบระบบงานหรือบริการภายในองค์กรออกไปให้บุคคลหรือองค์กรภายนอกทำงานรับผิดชอบแทน ซึ่งค่าใช้จ่ายจะประหยัดกว่า อีกทั้งมีความเชี่ยวชาญในตัวเองงานนั้น ๆ มากกว่า ซึ่งประเภทของธุรกิจ BPO มีหลากหลาย อาทิเช่น ศูนย์ Call Center ธุรกิจเกี่ยวกับการเงินและบัญชี บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทตรวจสอบคุณภาพ เป็นต้น การให้บริการเอาท์ซอร์สการบัญชีอาจรวมถึงการให้คำปรึกษาหรือโซลูชันซอฟต์แวร์บัญชีที่องค์กรหรือบริษัทกำหนดเอง ซึ่งจะช่วยให้บริษัทสามารถ

เข้าถึงนักบัญชีที่มีประสบการณ์และมีคุณสมบัติเป็นที่มั่นใจในคุณภาพของบริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน
กับธุรกิจนั้น ๆ

4. การรวมการบัญชีกับการปฏิบัติงาน (Integration of Accounting with Operations) ด้วย
ความช่วยเหลือของซอฟต์แวร์บัญชี ทำให้เกิดการรวมฟังก์ชันการบัญชีเข้ากับทุกส่วนของกระบวนการทาง
ธุรกิจ สิ่งนี้ช่วยให้การจัดการธุรกรรมดีขึ้นและบันทึกรายการได้ทันเวลา ตัวอย่างเช่นฟังก์ชันการบัญชีสามารถ
ถูกปรับปรุงทันที โดยฝ่ายขายเมื่อยอดขายเกิดขึ้น การรวมกันเช่นนี้ช่วยประหยัดเวลา เพราะการทำกิจกรรม
ในกระบวนการทางธุรกิจตามปกติของแต่ละฝ่าย จะเป็นการปรับปรุงบัญชีตามฟังก์ชันการบัญชีโดยอัตโนมัติ

5. ความโปร่งใสและความเที่ยงธรรม (Transparency and Objectivity) ความโปร่งใสและ
ความเที่ยงธรรมในการบัญชีถูกให้ความสำคัญมากขึ้น หน่วยงานที่กำกับดูแลการบัญชี เช่น คณะกรรมการ
ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant Boards: CPA Boards) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้
เนื่องจากเรื่องอื้อฉาวทางบัญชีที่มีมากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดแรงกดดันจากสาธารณะและความคาดหวัง
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงผู้ถือหุ้น รัฐบาลหรือ
หน่วยงานกำกับดูแลองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐสื่อและชุมชนมีความสนใจที่เพิ่มขึ้นในประเด็นของการเปิดเผยข้อมูล
และความโปร่งใส ดังนั้น จึงจำเป็นที่บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและวิชาชีพบัญชีจะต้องเรียกคืน
ความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือของวิชาชีพบัญชีและของธุรกิจ

6. เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Technology) ข้อมูลเป็นกุญแจสำคัญในการ
ตัดสินใจทางธุรกิจ ความก้าวหน้าในด้านการพัฒนาศูนย์ข้อมูล เทคโนโลยีฐานข้อมูลและซอฟต์แวร์นำมาสู่ยุค
ของข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อน (Big Data) วิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Science) จึงเป็นเทคโนโลยีที่ถูกใช้
เพื่อช่วยในการตัดสินใจทางธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีนี้จะช่วยให้การใช้ประโยชน์จาก Big Data ได้มาก
ขึ้น ซึ่งจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ แม้กระทั่งธุรกิจ SMEs ก็จะสามารถนำ Big Data มาวิเคราะห์
เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินความเสี่ยงในการลงทุนหรือจัดทำงบประมาณเพื่อใช้ในการตัดสินใจและ
พัฒนาองค์กร ดังนั้น นักบัญชีที่เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลจาก Big Data จะมีบทบาทสำคัญมากในอนาคต
เนื่องจากข้อมูลที่สร้างขึ้นโดยการบัญชีเป็นองค์ประกอบสำคัญของการตัดสินใจทางธุรกิจเสมอ การให้
ความสำคัญกับเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการบัญชีและการเงินจึงเป็นหนึ่งในผลกระทบที่สำคัญของ
การบัญชี

7. การรวมกันกับเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technologies Integration) โขเซียมมีเดียกำลัง
ได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องเทคโนโลยีอัจฉริยะที่เกิดขึ้นมีการผสมผสานเข้ากับผู้คน กระบวนการบริการ
และสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งในโลกจริงและในโลกดิจิทัลเพื่อสร้างประสบการณ์รูปแบบใหม่ ๆ ทั้งในการใช้ชีวิต
และการทำงานที่เกิดขึ้นจากการต่อยอดจากเทคโนโลยีอัจฉริยะขึ้นไปอีกขั้น เช่น Smart City, Digital
Workplace, Smart Home และ Connected Factory ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตมากยิ่งขึ้นและ
ด้วยเหตุนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือผู้ประกอบการธุรกิจบัญชีสามารถใช้การสื่อสารทางเทคโนโลยีอัจฉริยะและ

โซเซียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับลูกค้า เพื่อนร่วมวิชาชีพและเพื่อนร่วมงานเพื่อแลกเปลี่ยนและปรับปรุงความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาธุรกิจและการบัญชีให้ทันสมัย

8. การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี (Changes in Accounting Standards) มาตรฐานการบัญชีมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัย มาตรฐานหลายอย่างที่ได้รับการพัฒนามาก่อนการปรากฏตัวของโซเซียลมีเดียและธุรกิจดิจิทัล เช่น การโฆษณาดิจิทัล (Digital Advertising) เศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Shared Economy) ธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ เหล่านี้มีผลกระทบอย่างมากต่อการบัญชี เนื่องจากความกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาวะเบียดเบียนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลกระทบต่อองค์กรที่กำลังเผชิญกับความท้าทายในการหาทางออกที่ยั่งยืนเพื่อจัดการกับความซับซ้อนของการบูรณาการทางการเงินสังคมและสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจในภาวะเบียดเบียนรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เช่นการรายงานงบการเงินแบบบูรณาการ จริยธรรมทางธุรกิจ และการเปิดเผยความโปร่งใสของห่วงโซ่อุปทานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบริษัทและการบัญชีที่ค่อนข้างชัดเจน สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีและนักบัญชีมืออาชีพทุกคนต้องเปิดใจและจำเป็นต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะเบียดเบียนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วที่เคยเป็นมา แนวโน้มนี้จะเกิดขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

9. การบัญชีเชิงรุก (Proactive Accounting) ฟังก์ชันการบัญชีโดยทั่วไปจะใช้ในการบันทึกบัญชีสำหรับการทำธุรกรรมที่ผ่านมา เมื่องานส่วนใหญ่ถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ รายได้หลักแบบเดิม ๆ ที่เคยมีจะหดหายไป ความท้าทายของนักบัญชีคือ การนำเสนอบริการแบบใหม่ที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้า อันได้แก่ การบริการที่ช่วยให้ลูกค้าพัฒนาไปสู่ระบบ Cloud Computing เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูล Big Data การพัฒนารูปแบบธุรกิจใหม่และภาวะเบียดเบียนใหม่ ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ปัจจุบันมีการเพิ่มบทบาทของการบัญชีในการตัดสินใจทางธุรกิจ การให้คำปรึกษาหรือการแนะนำทางธุรกิจ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของการบัญชีที่จะมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการทำความเข้าใจถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มทางธุรกิจรวมถึงผลกระทบทางภาษี ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากเพื่อยกเลิกข้อผิดพลาดทางบัญชีหรือเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายถึงความคิดริเริ่มทางธุรกิจใหม่ ๆ นักบัญชีที่มีประสบการณ์และสามารถให้คำปรึกษาแก่ธุรกิจเหล่านี้จะมีคุณค่าอย่างยิ่งในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

10. การเกิดของนักบัญชี “มือถือ” (“Mobile” Accountants) ด้วยวิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ระบบคลาวด์ รวมถึงความแพร่หลายของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับให้ใช้แทนเอกสารใบแจ้งหนี้หรือใบเสร็จรับเงินที่ใช้กระดาษแบบดั้งเดิม นักบัญชีจึงสามารถให้บริการผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะซอฟต์แวร์บัญชีออนไลน์จะเชื่อมโยงข้อมูลจากแอปพลิเคชันที่ลูกค้าใช้มาลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติ นักบัญชีจึงสามารถทำงานจากที่ไหนก็ได้โดยไม่ต้องอยู่ที่สำนักงาน โดยจะเชื่อมต่อและทำงานให้ลูกค้าจากที่ไหนเวลาใดก็ได้ จึงสามารถรับงานได้จากทั่วโลกและไม่จำเป็นต้องมีสำนักงานให้ต้องเสียค่าเช่าอีกต่อไป และในปัจจุบันมีเครื่องมือและซอฟต์แวร์จำนวนมากที่ช่วยในการสนับสนุนการทำงานร่วมกันของนักบัญชีและทีมงานจากอุปกรณ์มือถือ เช่น สมาร์ทโฟนหรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา

นอกจากนี้ในอนาคตธนาคารแบบดั้งเดิมจะมีบทบาทน้อยลง เนื่องจากการเกิดของการจัดการทางการเงินในโลกยุคดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับระบบการเงินใหม่ๆ เช่น ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์บล็อกเชน (Blockchain) หรือ Cloud Funding ในระบบ e-Payment เป็นต้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain Technology) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำธุรกรรมโดยไม่ต้องผ่านบุคคลที่สาม หรือไม่ต้องผ่านคนกลาง ภายใต้แนวคิดที่ว่าธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ต้องผ่านคนกลางนั้นจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า เช่น โอนเงินจากบริษัท A ไป B โดยไม่ต้องผ่านธนาคาร เป็นต้น การใช้บล็อกเชนนี้นั้นจะทำให้การทำธุรกรรมออนไลน์ต่างๆ เป็นไปได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งก็มีผลกระทบต่อการบัญชีและวิชาชีพบัญชีมากยิ่งขึ้นเช่นกัน เพราะเทคโนโลยีนี้จะทำให้ร้านค้าธุรกิจต่าง ๆ สามารถแชร์ข้อมูลกันแบบเป็นห่วงโซ่ ผลกระทบที่ตามมาคือ ปัจจุบันธุรกิจพวกนี้อาจจะทำบัญชีแยกองค์การกันและกระตือรือร้นรายการต่าง ๆ ภายในด้วยตนเอง แต่เมื่อมีการใช้บล็อกเชนในอนาคตรายการทางบัญชีต่าง ๆ จะถูกบันทึกพร้อมกันระหว่างคู่ค้าทั้งสองฝ่าย เพราะสามารถแชร์ฐานข้อมูลบัญชีแยกประเภทกันได้ เช่น บริษัท A บันทึกรายการขาย และบริษัท B บันทึกรายการซื้อสินค้าโดยสินค้าคงเหลือก็จะถูกโอนย้ายด้วยปริมาณที่เท่ากันจาก A ไป B เทคโนโลยีนี้จะช่วยลดความผิดพลาดจากการบันทึกบัญชีโดยคนรวมทั้งปิดช่องโหว่เรื่องการทุจริตได้

การปรับตัวและการเตรียมความพร้อม

จากแนวโน้มและผลกระทบที่มีต่อวิชาชีพบัญชีในหลายแง่มุม นักบัญชีในอนาคตหรือผู้ที่อยู่ในวิชาชีพบัญชีต้องให้ความสนใจโดยเฉพาะในเรื่องของ Digital Economy, Cloud Computing และ Big Data เนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในมาตรฐานบัญชีที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นักบัญชีมืออาชีพจะต้องพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชีต้องมองถึงวิธีการตรวจสอบว่าจะตรวจสอบอย่างไรเพื่อให้ได้หลักฐานทางบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับรายการขายที่เกิดขึ้นบนระบบออนไลน์ผู้ตรวจสอบภายในก็ต้องมองถึงวิธีการตรวจสอบระบบว่าจะตรวจสอบอย่างไร โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความปลอดภัยข้อมูลของบริษัท ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจก็ต้องทำความเข้าใจถึงข้อบังคับ ข้อกำหนดหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (FAP, 2016) เพราะถ้าผู้ประกอบการธุรกิจไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอาจทำให้เกิดความเสี่ยงกับกิจการได้ ผู้ประกอบการธุรกิจต้องทำความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และสิ่งที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงเปิดใจและเตรียมพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือจะเลือกเทคโนโลยีให้เหมาะสมได้อย่างไร โดยอาจจะเลือกจากการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่จะต้องจ่าย ซึ่งผลประโยชน์ที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ ช่องทางการบริการที่มากขึ้น การประหยัดต้นทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ และการเผยแพร่ข้อมูลได้กว้างขึ้นและมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งมุมมองเกี่ยวกับแนวทางสำหรับการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือนักบัญชี

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและนักบัญชีในยุคดิจิทัลควรที่จะเปลี่ยนบทบาทของตัวเองให้มีคุณค่ามากขึ้น เช่น ผู้ทำบัญชีก็อาจจะต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ให้คำปรึกษา สามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับ

ผู้บริหารหรือธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการขององค์กรในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลที่ไม่หยุดนิ่งและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นบทบาทที่แท้จริงที่จะทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้

ผู้สอบบัญชีก็ต้องเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบบัญชีจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากตัวเลขมาเป็นการหานัยสำคัญของตรวจสอบบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเลขในการเงินเท่านั้น โดยอาจจะดูนัยสำคัญว่ามีข้อมูลอื่นใดที่สำคัญที่จะสามารถเปลี่ยนหรือชักจูงความคิดของผู้มีส่วนได้เสียได้บ้าง เป็นต้น

ในส่วนของสำนักงานบัญชีที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจบัญชีก็ต้องมีการพัฒนาคุณภาพการบริการทางการบัญชีไปสู่สำนักงานบัญชีดิจิทัล (Digital Accounting Firm) ที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและการบริการด้วยเช่นกัน (Sriviroj & Aiamchuen, 2019).

จากบทบาทและวิธีการทำงานที่เปลี่ยนไปในยุคนี้ ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีหรือนักบัญชีมืออาชีพต้องมีการปรับตัวและการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ต้องมีเรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี มีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาทักษะการสร้างเครือข่ายหรือการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้รอบรู้ด้านข้อมูล เพราะบทบาทของนักบัญชีในยุคนี้ไม่เพียงแค่การรวบรวมวิเคราะห์บันทึกสรุป และนำเสนอรายงานเท่านั้น นักบัญชีจะต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการเป็นผู้จัดเตรียมสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจขององค์กรมากกว่าเป็นผู้จัดเก็บข้อมูล (Jaiyen et al., 2017) ดังนั้น จึงต้องเก่งในเรื่องทักษะที่เป็น Soft Skills ให้มากขึ้น เช่น การแปลงข้อมูลเป็นข่าวสารและสารสนเทศเพื่อเตรียมพร้อมที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ การนำเสนอทั้งด้านการพูดและการเขียน การมีทักษะด้านการเป็นผู้นำทั้งในการตัดสินใจ การเชื่อมโยงกลยุทธ์กับวัตถุประสงค์ของบริษัท การมีทัศนวิสัยที่ดีสำหรับบริษัท และการสื่อสารที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้คนแตกต่างจากเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยียังไม่สามารถทำเรื่องละเอียดอ่อนแบบนี้ได้ ดังนั้น ถึงแม้จะมีบางบทบาทที่เทคโนโลยีสามารถเข้ามาแทนที่ได้แต่ก็ยังมีความบทบาทที่เทคโนโลยียังไม่สามารถทำได้ (FAP, 2016)

นอกจากนี้ นักบัญชีในยุคโลกาภิวัตน์ดิจิทัลควรมีทักษะสำคัญของการทำงานในยุคสมัยนี้ อาทิเช่น

1) ทักษะด้านภาษา (language Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่ถือเป็นสำคัญที่สุดของนักบัญชียุคใหม่เพราะจะต้องมีการเจรจาและคุยกับผู้บริหารซึ่งอาจจะเป็นคนต่างชาติ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เป็นทางการในการติดต่อสื่อสารสากลอีกด้วย หากนักบัญชีสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเองทีมงานและบริษัทที่ทำงานมากขึ้น

2) ทักษะด้านการทำธุรกิจ (Business Skills) เพราะนักบัญชียุคใหม่ไม่ได้ทำงานบัญชีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจงานที่ต้องทำมากขึ้นควรมีทักษะในการวิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ที่จะช่วยพัฒนาตนเอง ให้ก้าวหน้า รอบรู้ สามารถวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการมีทักษะในด้านการลงทุนการวางแผนกลยุทธ์การตลาดและการจัดการทางการเงิน

2. ด้านการศึกษา

ในส่วนของการศึกษาหลักสูตรด้านการบัญชีหรือการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีหรือวิชาชีพบัญชี ก็ต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมเช่นกัน โดยต้องมีการพัฒนานักบัญชีหรือบุคลากรทางการบัญชีให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

2.1_การเพิ่มเติมเนื้อหาหลักสูตรด้านการบัญชี เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาหลักสูตรที่ไม่ใช่ศึกษาเฉพาะความรู้และทักษะทางด้านหลักการบัญชีเท่านั้น แต่ต้องมีความรู้และทักษะที่เป็น Soft Skills ด้วยโดยในเรื่องนี้ สมาพันธ์นักบัญชีสากล (IFAC: International Federation of Accountants) ได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาสากล (International Education Standard: IES) ให้สถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านการบัญชี ได้กำหนดวิธีการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาด้านการบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรการบัญชี (Content of Professional Accounting Education Programs) ที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีระดับสูง และสามารถพัฒนาตนเองเป็นนักบัญชีมืออาชีพได้ในอนาคตซึ่งใน IES ฉบับที่ 2 ได้แบ่งองค์ความรู้ในหลักสูตรการบัญชีเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

- 1) การบัญชีการเงิน และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง (Accounting, Finance, and Related Knowledge)
- 2) ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร (Organizational and Business Knowledge)
- 3) ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ซึ่งในส่วนทักษะวิชาชีพนี้ IES ได้กำหนดให้นักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะใน 5 ด้านคือ

3.1) ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skills) เป็นการพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกข้อมูลหรือข่าวสารได้ถูกต้องและเหมาะสมกับกิจการ

3.2) ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ (Technical Skills) เป็นการพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางวิชาชีพ (Professional Capabilities)

3.3) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Interpersonal and Communication Skills) เป็นการพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์และสามารถนำเสนอความคิดและโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ยอมรับได้ทั้งการพูดและการเขียน

3.4) ทักษะส่วนบุคคล (Personal) เป็นการพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติทางวิชาชีพที่ดี มีจริยธรรม และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning)

3.5) ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร (Organizational and Business Management Skills) เป็นการพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นผู้นำและสามารถนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยในการตัดสินใจและพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานได้

นอกจากนี้ IFAC ยังให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับยุค Digital Economy รวมถึงทักษะของบุคคลในศตวรรษที่

21(21st Century Skill) ที่กล่าวถึง 16 ทักษะที่ทุกคนควรมีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย

1) ทักษะพื้นฐาน (Foundational Literacies) เป็นทักษะที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ICT literacy, Financial literacy เป็นต้น

2) สมรรถนะ (Competencies) เป็นทักษะด้านความสามารถในการจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อน เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน

3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Characteristic Qualities) เป็นทักษะด้านการปรับตัวเข้าหาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความเป็นผู้นำและความตระหนัก การรับรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (IAESB; 2014)

2.2 การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาก็ต้องหาวิธีการสอนแบบใหม่เพื่อให้ให้นักศึกษามีความพร้อมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นการสอนให้นักศึกษามีทั้งความรู้และทักษะในหลาย ๆ ด้าน เป็นการสอนแบบบูรณาการที่รวมเอาการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน และเน้นถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้หลังจากการเรียนรู้มากกว่าการเรียนแบบสอนตามหนังสือหรือตำราทั้งนี้วิธีการเรียนการสอนก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนหน้าชั้นเรียนโดยอาจารย์ร้อยละ 80 เป็นการอภิปรายในชั้นเรียน โดยนักศึกษาต้องหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ มาก่อนและนำมาแบ่งปัน (Shared Learning) ในห้องเรียนกัน อาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอน (Instructor or Lecturer) มาเป็นผู้กระตุ้น (Stimulator) ให้นักศึกษาคิดแทนมีระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ได้จากทุกที่ ทุกเวลาไม่เฉพาะนักศึกษาปัจจุบันเท่านั้นยังรวมไปถึงศิษย์เก่าด้วย เพื่อให้ทั้งศิษย์เก่าและใหม่ มีการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Courseware) ในสื่อออนไลน์หรือระบบเว็บไซต์หรือระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Learning) ต่าง ๆ เช่น Youtube, Kan Academy, edX, และ MOOC เป็นต้น (FAP, 2016; TAC, 2018)

3. ด้านการวิจัย

องค์กรวิชาชีพและองค์กรธุรกิจหลายภาคส่วน ได้มีความพยายามในการศึกษาผลกระทบที่มีต่อนักบัญชีวิชาชีพบัญชี และองค์กรวิชาชีพบัญชี และหาวิธีการที่เหมาะสมในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ดิจิทัล อาทิเช่น

3.1 การวิจัยด้าน Big Data บริษัทบัญชีขนาดใหญ่หลายแห่งกำลังให้ความสนใจในการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชีจาก Big Data บนระบบ Cloud Computing โดยใช้เทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์ข้อมูลเพื่อการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันและการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนขององค์กรเพื่อตอบสนองโอกาสและความท้าทายที่กำลังเผชิญอยู่ในอนาคต

3.2 การวิจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม นักวิชาการด้านการบัญชีจำนวนมากและนักศึกษาระดับปริญญาเอกกำลังศึกษาประเด็นด้านความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและกรอบการทำงานระดับโลกที่

เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการรายงานระดับโลกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและอื่น ๆ องค์กรบัญชีมืออาชีพของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (CPA Australia) และของสหราชอาณาจักร (ACCA) ได้มีการให้เงินทุนแก่นักวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมในอนาคต (Haque & Islam, 2015) และมีการจัดประชุมระดับชาติและนานาชาติเช่น CSEAR และ APIRA เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยที่กว้างขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้จะมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการศึกษาวิจัยโดยองค์กรวิชาชีพบัญชีนักวิชาการและนักวิจัย แต่ก็ยังพบว่า มีหลายประเด็นที่รอการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อนักบัญชี วิชาชีพบัญชี และองค์กรวิชาชีพบัญชี การวิจัยในอนาคตควรผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักวิจัยในเชิงของสหวิทยาการในหลากหลายธุรกิจและอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาและพัฒนาการตอบสนองเชิงกลยุทธ์และกลยุทธ์เชิงรุกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ดิจิทัลรวมถึงการพัฒนามาตรฐานและรูปแบบใหม่ของกฎระเบียบ (IFAC, 2017)

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ทุกองค์กรต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการของเทคโนโลยีอัจฉริยะเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลและสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้เกิดกระบวนการและบริการทางการบัญชีและการเงินรูปแบบใหม่ ๆ การบัญชีจะมีบทบาทเชิงรุกในการทำความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบนี้ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีจะต้องเร่งเรียนรู้ ทักษะการปรับตัวและการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดในอนาคต

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ นักบัญชีจะได้รับบทบาทใหม่ในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการตัดสินใจทางธุรกิจ ผู้ทำบัญชีก็อาจจะต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นบทบาทที่แท้จริงที่จะทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ นักบัญชีในอนาคตหรือผู้ที่อยู่ในวิชาชีพบัญชีจึงต้องเปิดใจและเตรียมพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ และเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดังนั้นคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือนักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการประกอบธุรกิจ นอกเหนือจากความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี เช่น ทักษะด้านธุรกิจและทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการแปลงข้อมูลเป็นข่าวสารและสารสนเทศเพื่อเตรียมพร้อมที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ ทักษะการนำเสนอทั้งด้านการพูดและการเขียน ทักษะด้านการเป็นผู้นำทั้งในการตัดสินใจและการเชื่อมโยงกลยุทธ์กับวัตถุประสงค์ของบริษัท และทักษะด้านภาษาและการสื่อสารที่ดี

ด้านการศึกษาหรือการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีหรือวิชาชีพบัญชี จะต้องเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพบัญชีควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทักษะด้านธุรกิจ รวมถึงทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

สำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะช่วยให้มีความเข้าใจงานที่ต้องทำมากขึ้น ก้าวทัน รอบรู้ และมีความสามารถที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของธุรกิจและองค์กรในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

บรรณานุกรม

- Blueback Global (2019). *10 Accounting Trends Every Business Should Follow in 2019*. Retrieved on October 3, 2019, from <https://bluebackglobal.com/ten-accounting-trends-every-business-should-follow-2019/>
- Chareonwongsak, K. (2018). *แนวโน้มของการเงินการธนาคารในศตวรรษที่ 21 [Trends in banking and finance in the 21st century]*. Retrieved on October 3, 2019, from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/644310> [in Thai]
- FAP: Federation of Accounting Professions. (2016). [แนวโน้มของเทคโนโลยีที่อาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชี] Trends in technology that may affect the accounting profession. *FAP International Conference 2016 "Thailand Digital Economy: Accounting Professions"*. October 21, 2016, at Centara Grand at Central World. [in Thai]
- Haque, S., & Islam, M. A. (2015). Stakeholder pressures on corporate climate change-related accountability and disclosures: Australian evidence. *Business and Politics*, 17(2), 355-390.
- IAESB: International Accounting Education Standards Board. (2014). *International Education Standard (IES) 2: Initial Professional Development – Technical Competence (Revised)*. Retrieved on October 3, 2019, from [https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-IES-2-\(Revised\)_0.pdf](https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-IES-2-(Revised)_0.pdf)
- IFAC: International Federation of Accountants. (2017). *Future of Accounting Profession: Three Major Changes and Implications for Teaching and Research*. Retrieved on October 3, 2019, from <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/business-reporting/discussion/future-accounting-profession-three-major-changes-and>
- Intuit (2017). *Intuit 2020 Report-Future of the Accounting Profession*. Retrieved on October 3, 2019, from http://http-download.intuit.com/http.intuit/CMO/intuit/futureofsmallbusiness/intuit_corp_vision2020_0111v5.pdf
- Islam, M. A. (2017). *Future of Accounting Profession: Three Major Changes and Implications for Teaching and Research*. Retrieved on October 3, 2019, from <https://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/business-reporting/discussion/future-accounting-profession-three-major>

- Jaiyen, P., Manichai, K., Khiangthi, T., & Bunphap, N. (2017). [นักบัญชีกับเทคโนโลยียุคปัจจุบัน] Accountants with Modern Technology. *Journal of Pacific Institute of Management Science*, 3(1), 196–207. [in Thai]
- Riddell, C. (2016) *Digital disruption transforming the finance sector*. Retrieved on October 3, 2019, from <https://www.acuitymag.com/opinion/digital-disruption-transforming-the-finance-sector>
- Schmidt, E., & Jared, C. (2013). *The new digital age: transforming nations, businesses, and our lives*. London, UK: John Murray.
- Sriviroj, S., & Aiamchuen, K. (2019). [นักบัญชีในยุค 4.0] Thai Accountants in the 4.0 Era. *EAU HERITAGE JOURNAL Social Sciences and Humanity*, 9(1), 19-28. [in Thai]
- TAC: Thai Accounting Center. (2018). [คุณสมบัติของนักบัญชีมืออาชีพตามข้อกำหนดของ IES] *Qualifications of professional accountants according to the requirements of IES*. Retrieved on October 3, 2019 from <http://tac.prosmes.com/Article/Detail/21682> [in Thai]
- Tapscott, D. (2014). *The digital economy*. New York: McGraw-Hill.
- Vessenes, P. (2018). *3 Trends that are affecting the accounting profession*. Retrieved on April 27, 2018, from <https://www.cpapracticeadvisor.com/accounting-audit/news/12198703/3-trends-that-are-affecting-the-accounting-profession>